

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Габриела Белова – ръководител на катедра „Международно право и международни отношения”, заместник-декан на Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”

член на научно жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема:

„НОВ НАКАЗАТЕЛНО-ПРОЦЕСУАЛЕН ПОДХОД КЪМ ЖЕРТВИТЕ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ”

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в научна област
3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление: 3.6 „Право”,
докторска програма „Наказателнопроцесуално право”

Автор: Миряна Илчева Илчева – докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Публичноправни науки” в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”

Научен ръководител: проф. д-р Добринка Чанкова

1. Данни за докторантурата, дисертацията, автореферата и публикациите

Процедурата е открита и се провежда съгласно изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”. Със Заповед №1559/15.07.2021 г. на Ректора на ЮЗУ съм назначена за член на научното жури. В рамките на законовия срок са представени изискуемите документи и дисертационният труд.

Докторант Миряна Илчева е родена на 26.08.1978 г. През 1997 г. успешно завършва Английска езикова гимназия „Гео Милев” в гр. Русе, а през 2002 г. получава магистърска степен по право в Юридическия факултет на Софийския университет „Свети Климент Охридски”. През 2004/2005 г. е стажант в Департамента по юрисдикция, комплементарност и сътрудничество към Международния наказателен съд в Хага, Нидерландия.

През 2007 г. Миряна Илчева завършва едногодишна LL.M степен в Женева, Швейцария, като специализира в областта на международното право, международното хуманитарно право, правата на човека и бежанците. През м. юни 2019 г. е зачислена като докторант в самостоятелна форма на подготовка към катедра „Публичноправни науки” в Югозападния университет „Неофит Рилски”. Междувременно е работила за редица неправителствени организации в България.

По време на обучението докторантката успешно е изпълнила всички дейности, предвидени в индивидуалния учебен план. В съответствие с чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и чл. 27 от Правилника за прилагането му, дисертационният труд трябва да съдържа *научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и да показва, че кандидатът притежава *задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания*. Съгласно чл. 27 (2) от Правилника към Закона дисертационният труд трябва да бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено, в което докторантът е осъществил изследването. Констатирам, че тези законови изисквания са изпълнени. Не съм забелязала признаци на плагиатство.

Дисертацията е в обем от 221 страници и е оригинален авторски труд на докторантката Миряна Илчева. В структурно отношение, тя се обуславя от целите и задачите на изследването. Разработеният труд се състои от увод, четири глави, заключение, както и допълнителни 28 страници приложение (проведено анкетно проучване), библиография и списък на таблици и диаграми. Използваната специализирана литература включва 197 източници на български и английски език, 20 интернет източници, 34 национални и международни актове, както и 68 източници от съдебна практика. Впечатляващ е и научният апарат, който включва 371 бележки под линия и е доказателство за добросъвестност и прецизност при осъществяване на изследователската дейност. Бележките под линия са разнообразни – както в библиографски, така и в тълкувателен аспект.

За изпълнението на научната задача авторът се основава върху методология, включваща нормативен, исторически и сравнителен методи, допълнени от проведеното проучване с професионалисти, както и с представители на неправителствените организации и академичните среди в България и в ЕС, при надлежно спазване на съответните етични практики и законодателство за защита на личните данни. Използваните в труда общонаучни и специални методи на научно изследване не могат да не срещнат одобрение и подкрепа от страна на компетентния читател. Изложението съдържа ясно формулирани тези, разбираеми и аргументирани твърдения, нерядко обогатени от лични наблюдения на автора. Безспорно, информационните източници като количество и качество също създават необходимата основа за формулиране на изводи и обобщения.

Авторефератът дава вярна и точна представа за представения дисертационен труд. Той се състои от шест части – обща характеристика на дисертацията (вкл. актуалност, методология, структура, научна новост, практическа значимост), кратко представяне на съдържанието на труда по глави, описание на приносните моменти в дисертационния труд, както и направените предложения *de lege ferenda*. Шестата част от автореферата включва списък на представените от М. Илчева публикации – общо 16 на брой (7 на

български език и 9 на английски език), значително надхвърлящи изискуемото количество за млад учен. Всички публикации са по темата на дисертацията, в авторитетни научни издания; седем са в съавторство. Научната продукция разкрива способността на М. Илчева за самостоятелно научно изследване и показва творческия ѝ потенциал. В допълнение към горното тя демонстрира обширни и задълбочени познания в областта на международното право, правото на Европейския съюз и правата на човека.

В увода се обосновава актуалността на темата на дисертацията, дефинира се степента на научната ѝ разработка, определят се целта и задачите, обекта и предмета на дисертацията, разкриват се методологичните и теоретични основи, източниците, обосновава се научната новост.

Глава I, озаглавена „Положението на жертвите на престъпления в българското право” е по-скоро теоретична и дава основната рамка на класификацията на правата на жертвите в съответствие с българския Наказателнопроцесуален кодекс и други правни актове, подпомагането и финансовата им компенсация, за да се създаде цялостна представа за положението на жертвите в българския наказателен процес. Раздел втори е посветен на конкретната рамка на отделните групи жертви и тяхното положение по време на наказателното производство - жертви на трафик на хора, жертви на домашно насилие и жертви малолетни и непълнолетни лица. Идентифицира се необходимостта от цялостно преосмисляне на систематиката на правната уредба относно жертвите, от значително повече и по-всеобхватни норми в процесуалния закон и уреждане извън него само на конкретни практически области, главно относно подпомагането на лицата, засегнати от престъпления, както и финансовата им компенсация.

Втората глава, озаглавена „Правото на Европейския съюз и европейските и глобални стандарти за правата на жертвите в наказателния процес”, е посветена на общите принципи на защита на жертвите по време на наказателното производство в правото на ЕС, съдебната практика на Съвета на Европа, стандартите на ООН, включващи някои конкретни групи жертви като тези на тероризма, основан на пола, както и жертвите на престъпленията, които попадат в обхвата на Международния наказателен съд. Анализът на актовете на международните организации подчертава необходимостта от цялостен подход към положението на жертвите и връзката между тяхното положение в процеса и подкрепата, която следва да им бъде оказана. Направена е идентификация на онези разпоредби, които според авторката следва да се трансформират от специфичните групи защита на жертвите в норми, засягащи всички пострадали лица.

Глава III „Приемане на европейските и глобални стандарти в областта на правата на жертвите на престъпления и по-нататъшно усъвършенстване на правото и практиките в Европейския съюз с оглед на участието на жертвите в наказателното производство” представя задълбочен анализ на няколко ключови аспекти за правата на жертвите,

включително в наказателния процес, както и правната им рамка на международно и европейско равнище. Целта е да се посочи в кои области стандартите на ООН и на Съвета на Европа, и тези за отделни групи жертви, имат потенциала да усъвършенстват заложеното в т. нар. Директива за правата на жертвите (Директива 2012/29/ЕС) и да дадат възможност на страните да пренесат отделни успешно действащи норми относно групи виктимизирани лица върху всички засегнати от престъпления, с акцент наказателнопроцесуалното им положение.

В четвърта глава „Защитата на правата на жертвите в България – основни дефицити и примерни предложения за преодоляването им, издигане на наказателнопроцесуалния статут на жертвите в България”, авторът има за цел да определи няколко области на защита на правата на жертвите и повишаването на техния наказателнопроцесуален статут, а именно: консолидиране на нормите относно цялостното им положение чрез въвеждане на разширена глава в Наказателнопроцесуалния кодекс (раздел първи), право на информация за правата на жертвите, както и за хода на наказателното производство (раздел втори), право на участие в производството, включително с участие на лица за подкрепа и НПО (раздел трети), право на насочване към подходящи услуги като неразделна част от укрепването на наказателнопроцесуалния статут на жертвите (раздел пети), събиране на единни и съизмерими данни от всички ангажирани институции и организации и обучение и специализация на професионалисти с цел подобряване на положението на жертвите в процеса (раздел шести).

2. Научни приноси

Споделям оценката на дисертанта за повечето научни приноси, отразени в представената справка. Част от тях допълват и допълнително поясняват съществуващи теоретични положения. В определени части анализът има безспорно оригинален характер.

Самият подход да бъдат разгледани правата на жертвите от гледна точка на наказателното процесуално право, както и от гледна точка на правата на човека вече има приносен характер. Въпреки че е млад автор, докторантът Миряна Илчева се е справила успешно с изключително сложна проблематика, каквато представлява положението и правата на жертвите в наказателното производство.

В допълнение и без претенция за изчерпателност, ще си позволя да посоча някои научни приноси, които по мое мнение обуславят научната стойност на дисертацията.

С оригиналност се отличава подхода на авторката относно диминирането на по-широката категория „жертва” пред по-тясното процесуално понятие „пострадал”, който би могъл да бъде проследен в стандартите на различните международни организации, както и в предложението ѝ за цялостното възприемане на понятието „жертва” - в рамките на наказателно процесуалното законодателство, както и в Закона за подпомагане и

финансова компенсация на пострадали от престъпления (ЗПФКПП). Проведеното изследване позволява на автора да заключи, че основните принципи следва да бъдат включени в нова разширена глава относно правата на жертвите в Наказателния процесуален кодекс, докато другите разпоредби следва да останат извън процесуалното законодателство, но в тясна практическа връзка с него. Направени са редица оригинални научни заключения въз основа на внимателно изследване на обширна научна литература и съдебна практика на различни международни юрисдикции.

Обогатен е подходът на българския законодател. Авторката анализира опита на законодателя да въведе подробна рамка на индивидуалната оценка, за да установи специфична защита, необходима съгласно Директивата 2012/29/ЕС, както и редица категории на особено уязвими жертви, чиято защита е предвидена в законодателни предложения от втората половина на 2020 г. Докторант Илчева дори отива по-далеч с предложенията си *de lege ferenda*, че индивидуалната оценка, предложена в Закона за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления, следва също да бъде експлицитно свързана с психологическата и практическата помощ, предвидена в закона и следва също така да съдържа съответните препоръки относно цялостната подкрепа на жертвата.

Приносен момент може да бъде открит и в настояването на автора за възприемане от националното процесуално право на стандартите, заложи в Директива 2012/29/ЕС за правата на жертвите, които следва да бъдат прилагани „от първия контакт” с компетентния орган „на ясен и достъпен език”. Предложеният за въвеждане общ принцип за засилени процесуални гаранции на правата и интересите на жертвите на всеки етап от производството следва да бъде доразвит в съответните разпоредби на Наказателнопроцесуалния кодекс.

С висока научна стойност е препоръката на автора, че в дългосрочен план е необходимо да се помисли доколко уредбата за децата жертви в НПК може да се използва за уреждането на положението на други особено уязвими виктимизирани лица като например лица с различни увреждания, жертви, страдащи от посттравматично стресово разстройство и др.

Критичните ми бележки са свързани с факта, че част от разделите от изложението са многословни, което води на места до известни повторения. Това лесно би могло да бъде избегнато с незначителни корекции на отделни части, особено с оглед на публикуването ѝ като монография. Нито една от тези критични бележки, не омаловажава високата ми оценка за труда на колежата Миряна Илчева и считам, че са напълно извиними за един млад автор.

3. Заключение

Дисертационният труд „Нов наказателно-процесуален подход към жертвите на престъпления в България“ съдържа обобщения на сериозен научен проблем, какъвто представлява защитата на правата на жертвите и положението им наказателното производство, и представлява оригинален принос в науката. Той отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представеният труд показва, че докторантът Миряна Илчева притежава задълбочени познания в областта на международното право, като демонстрира качества за самостоятелни научни изследвания. Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Миряна Иличова Илчева.

18.08. 2021 г.

Проф. д-р Г. Белова

OPINION

by Prof. Gabriela Belova, PhD – Head of the Department of International Law and International Relations, Deputy Dean of the Faculty of Law and History of the South-West University “Neofit Rilski”,
member of a scientific jury in a procedure for the public defense of dissertation work
on the topic:

“A NEW CRIMINAL PROCEDURAL APPROACH TO THE VICTIMS IN BULGARIA”

for the acquisition of the educational and scientific degree “Doctor” in scientific field 3. Social, economic and legal sciences, professional field: 3.6 Law, Doctoral Program “Criminal Procedural law”

Author: **Miryana Ilcheva** – PhD candidate on individual preparation at the Department of Public Legal Studies of the Faculty of Law and History at the South-West University “Neofit Rilski”

Scientific Supervisor: **Prof. Dobrinka Chankova, PhD**

1. Data on the PhD education, dissertation, author’s dissertation summary and publications

The procedure is open and is carried out in accordance with the requirements of the relevant national legislation as well as the internal rules of South-West University “Neofit Rilski”. By Order No 1559/15.07.2021 of the Rector of the South-West University (SWU) I was appointed as a member of the scientific jury. Within the legal deadline, all the required documents and the dissertation work have been presented.

The PhD candidate Miryana Ilcheva was born on 26.08.1978. In 1997 she successfully graduated English Language School “Geo Milev” in Russe and in 2002 she obtained a Master’s degree in Law at the Law Faculty at Sofia University “St. Climent Ohridski”. In 2004/2005 she was an intern at the Department of Jurisdiction, Complementarity and Cooperation in the International Criminal Court in Hague, the Netherlands. In 2007 Miryana Ilcheva concluded her one-year LLM degree in Geneva, Switzerland, specializing in International law, International Humanitarian Law, Human Rights and Refugees’ law. In June 2019 she was assigned as a PhD candidate on self preparation to the Department of Public Legal Studies at the South-West

University “Neofit Rilski”. Meanwhile she worked for the numerous non-governmental organizations in Bulgaria.

During the training, Ms. Ilcheva has successfully completed all the activities provided for in the individual curriculum. In accordance with Art. 6, para. 3 of the Act for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and Art. 27 of the Regulations for its Implementation, the dissertation work must contain scientific results which constitute an original contribution to science and show that the applicant possesses in-depth theoretical knowledge of the relevant specialty and the ability to conduct independent research. Pursuant to Art. 27 (2) of the Regulations, the dissertation work must be presented in a form and volume corresponding to the specific requirements of the primary unit in which the PhD research has been carried out. I can state that these legal requirements are met. I haven't noticed any signs of plagiarism.

The dissertation is in a volume of 221 pages and is an original author's work of the PhD researcher Ms. Miryana Ilcheva. Structurally, it is determined by the objectives and tasks of her scientific work. The dissertation consists of an introduction, four chapters, a conclusion, and additional 28 pages of annex (survey conducted), bibliography and a list of tables and figures. The specialized literature includes 197 titles in Bulgarian and English, 20 Internet sources, 34 sources of national and international legislation as well as 68 case-law sources. The scientific apparatus is also impressive and includes 371 footnotes, demonstrates good knowledge and precision in carrying out the research. Footnotes are various, both in bibliographical and interpretative terms.

The performance of the scientific task is based on a methodology including normative, historical, and comparative methods, complemented by the conducted survey with representatives of the **judicial** authorities, as well as with non-governmental and academic organizations in Bulgaria and in the EU, with due regard for relevant ethical practices and legislation on the protection of personal data. The general and special methods of scientific research will meet the approval and support of the competent reader. The dissertation contains understandable and substantiated statements, often enriched by personal observations of the author whose background and wide experience in various non-governmental organisations is undoubtedly beneficial for the scientific research. Admittedly, the quantity and quality of the information sources also contribute to drawing adequate conclusions.

The author's dissertation summary gives a true and accurate view of the whole dissertation. It consists of six parts – a general characteristic of the thesis (incl. topicality, methodology, structure, scientific novelty, practical significance), a brief presentation of the content of the work on chapters, author's publications, a description of the contribution points of the dissertation as well as *de lege ferenda* proposals. The sixth part includes a list of the publications presented by Ms. Ilcheva – a total of 16 (7 in Bulgarian and 9 in English), significantly exceeding the required amount for a young researcher. All publications are on the topic of the dissertation, in authoritative scientific editions; seven are co-authored. All of the papers reveal Ms. Ilcheva's ability for independent scientific research and shows her creative potential. In addition, she demonstrates extensive and in-depth knowledge in the field of international law, European Union law and human rights law.

In the introduction the topicality of the thesis is explained, the object, the purpose and the scientific tasks are determined, the methodological and theoretical foundations are revealed as well as the main sources and the scientific novelty.

Chapter 1, entitled "The situation of victims of crime under the Bulgarian law", is generally theoretical and gives a basic framework of the classification of the rights of the victims under the Bulgarian Criminal Procedure Code and other legal acts, the support and their financial compensation in order to create a comprehensive picture of the situation of the in the criminal process. Section two is devoted to the specific framework of the individual groups of victims and their position during the criminal proceedings such as victims of trafficking in human beings, victims of domestic violence and minors. A need for a rethinking the system of the legal framework for victims, considerably more comprehensive rules in the procedural law has been pointed out, mainly on the assistance to persons affected by criminal offences and their financial compensation.

The second chapter, "European Union law and European and global standards for victims' rights in the criminal process", is dedicated to the general principles of victims' protection during the criminal proceedings in EU law, the Council of Europe case-law, UN standards including some specific groups of victims such as those of gender-based terrorism and crimes that fall within the scope of the International Criminal Court. The analysis of norms highlights the common conclusions such as a holistic approach to the situation of victims and a link between their

situation in the process and their support. The identification is made of those provisions, which, according to the author, should be transformed from the specific groups of victims' protection to the norms affecting all victimized persons.

Chapter 3 "Adoption of European and global standards in the field of victims of crime and further improvement of the right and practices in the European Union with a view to the involvement of victims in criminal procedure" provides a deep analysis of several key themes of the rights of victims, including in the criminal process, and their legal framework at global and European level. The aim is to indicate in which areas the standards of the UN and the Council of Europe, and those for specific victim groups, have the potential to improve what is enshrined in the so called 'The Victims' Right Directive' (2012/29/EU Directive) and to expand the successful rules on the implementation of the groups of victimized persons on all those affected by crime, with a focus on their criminal-procedural situation.

In the fourth chapter "The protection of the rights of victims in Bulgaria – major deficits and proposals for overcoming them, raising the criminal procedural status of victims in Bulgaria", the author aims to define several areas of protection of rights of victims and the elevation of their criminal procedural status, namely: consolidation of the rules on overall victims' situation by introducing the chapter in the Criminal Procedural Code (Section one); the right to information on the rights of victims, as well as on the course of criminal proceedings (Section two); right to participate in the proceedings, including with the participation of support persons and NGOs (Section three); the right to target services as an integral part of strengthening the criminal procedural status of victims (Section five); the collection of single and measurable data from all relevant institutions and organizations as well as training and specialization of professionals in order to improve the situation of the victims in the process (Section six).

2. Scientific contributions

I accept the assessment of the majority of the described scientific contributions. Some of them complement and further clarify existing theoretical situations. In certain parts, the analysis is unquestionably original.

The very approach to address victims from the point of view of criminal procedural law as well as from the modern human rights law has already a contributing nature. Although she is a young

author, Ms. Miryana Ilcheva has successfully dealt with quite a complex problem, such as the position and rights of victims during the criminal proceedings.

In addition, and without a claim for completeness, I would like to indicate certain scientific contributions which, in my opinion, determine the scientific value of the dissertation.

Originality could be seen in the author's approach based on the dominance of the wider category of 'victim' over the narrower procedural concept of 'injured' that could be traced in international organizations standards, in her proposal to adopt the concept of 'victim' in full - within the criminal procedure legislation as well as in the Law on the Assistance and Financial Compensation to the Victims of Crime. The conducted research allows the author to conclude that the basic principles should be included in the new extended chapter on the rights of victims in the Criminal Procedural Code, while the other provisions should remain outside the procedural legislation but in close practical relationship with it. A number of original scientific conclusions made on the basis of a careful study of extensive scientific literature and case-law of various international jurisdictions could be indicated.

The Bulgarian legislator's approach is enriched. The author analyses the legislator's attempt to introduce the detailed framework of the individual assessment in order to identify specific protection necessary according to the Directive 2012/29/EU, as well as the number of categories of particularly vulnerable victims whose protection has been envisaged in legislative proposals of the second half 2020. Ms. Ilcheva goes further with her *de lege ferenda* suggestions, that individual assessment proposed in the Law on the Assistance and Financial Compensation to the Victims of Crime should also be explicitly linked to the psychological and practical assistance under this Act and should also contain relevant recommendations for the comprehensive support of the victim.

Contributions can also be found in the author's insistence for adoption by procedural law of the standards of the Directive 2012/29/EU notification of victims' rights to be made 'from the first contact' with the competent authority 'in clear and accessible language'. The proposed introduction of a general principle of enhanced procedural safeguards for the rights and interests of victims at every stage of the proceedings should be further developed into key Criminal Procedural Code provisions.

With high scientific value is the author's statement that in the long term, it is necessary to consider the extent to which the child victims' standards in the Criminal Procedure Code can be used to settle the situation of the other particularly vulnerable victimized persons, such as persons with disabilities or suffering from post-traumatic stress disorder, etc.

My critical notes relate to the fact that some of the sections of the dissertation are needlessly verbal, which leads in places to repetitions. This can be easily avoided with minor adjustments of some parts, especially with a view to publishing it as a book. None of these critical remarks belittle my high appreciation for the work of the colleague Mr. Miryana Ilcheva, and I think they are completely apologetic to a young author.

3. Conclusion

The dissertation "A New Criminal Procedural Approach to the Victims in Bulgaria" contains conclusions on a serious scientific issue, such as the protection of victims' rights and position in criminal proceedings and represents an original contribution to the doctrine. It meets all the requirements of the Act for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ZRASRB) and the Regulations for its Implementation. The work presented shows that PhD researcher Ms. Miryana Ilcheva possesses in-depth knowledge in the field of criminal procedural, EU and international law and demonstrates qualities for independent scientific work. Due to the above reasons, I am confidently giving my positive assessment of the dissertation and I propose to the members of the honorable scientific jury to award the educational and scientific degree 'Doctor' to Ms. Miryana Ilcheva.

18.08.2021

Prof. G. Belova, PhD